

Міністерство освіти і науки України
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного
Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку регіону
Факультет економіки і бізнесу

МАТЕРІАЛИ

**X Всеукраїнської науково-технічної конференції
здобувачів вищої освіти за підсумками досліджень у 2022 р.**

Факультет економіки і бізнесу

6-10 лютого 2023 р.

Мелітополь
2023

Міжнародний туризм відрізняється нерівномірністю розвитку у країнах світу. Це обумовлено особливостями соціально-економічного розвитку держав, відмінностями у структурі попиту, сформованими культурними традиціями, туристської політикою, і непропорційним розподілом туристично-рекреаційних ресурсів між країнами.

Туризм має важливе значення в житті народів в силу безпосереднього впливу на соціальну, культурну, освітню та економічну сфери життя держав і їхніх міжнародних відносин необхідною умовою розвитку міжнародного туризму в країнах є належне державне регулювання та наявність програм, які б визначали пріоритети розвитку галузі [5].

Отже, міжнародний туризм є однією з провідних сфер сучасного світового господарства, слугує джерелом валютних надходжень для багатьох країн і засобом для забезпечення зайнятості; розширює внески у платіжний баланс і ВВП країн; сприяє диверсифікації економіки, створюючи та розвиваючи основні та супутні галузі залучені в сфері туризму, стимулює зростання соціально-економічного положення населення.

Очікується, що високий туристичний попит в 2023 р. під час літнього сезону закріпить позитивні результати 2021-2022 р., зміцнить зростаючі позиції економічного відновлення, мінімізуючи виклики геополітичних нестабільностей та непередбачуваних ризиків. Відновлення економічних показників в міжнародному туризмі зміцнить політичні, соціально-культурні, безпекові, екологічні позиції багатьох країн світу, налагоджуючи міжгалузеву співпрацю та міжнародні зв'язки. Переосмислюючи державну позицію регулювання та впровадження програм, які б визначали пріоритети розвитку туристичної галузі міжнародного рівня, вбачаючи рівномірне використання і забезпечення відповідними ресурсами, зокрема природними, людськими, фінансовими, матеріальними.

Список використаної літератури

1. Демко В. С. Застосування інноваційних інтелектуальних систем прийняття рішень в туризмі. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія «Економічні науки». 2022. Т. 26, №1-2. С. 104-113.
2. Міжнародний журнал "Міжнародний туризм". URL : [Світ \(intour.com.ua\)](http://intour.com.ua) (дата звернення 11.01.2023).
3. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. К.: Знання, 2008. 306 с.
4. Trusova N. V., Tanklevska N. S., Cherniavska T. A., ...Yeremenko D. V., Demko V. S. Financial provision of investment activities of the subjects of the world industry of tourist services. *Journal of Environmental Management and Tourism*. 2020. Vol. 11(4). P. 890–902.
5. Всесвітній туристичний барометр ЮНВТО 2022. URL : <https://www.e-unwto.org/doi/abs/10.18111/wtobarometerrus.2020.18.1.4> (дата звернення 17.01.2023).

Науковий керівник: Демко В.С., к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

НОВА ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ

Соломахіна К. Г.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Збалансований соціально-економічний розвиток регіонів є одним з основних завдань державної регіональної політики, оскільки поглиблення диспропорцій може перетворитися на загрозу для стійкого розвитку економіки, а також економічній безпеці держави в цілому [2]. Метою реформи децентралізації є формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг,

становлення інститутів прямого народовладдя, узгодження інтересів держави та територіальних громад [3].

Нажаль, війна все змінила і наслідки війни впливатимуть на Україну ще не одне десятиліття. Через повномасштабну війну державна регіональна політика потребує повного переосмислення. Нова типологія територій, новий підхід до податкового регулювання та стратегій громад, зміни в адміністративно-територіальному устрої. Місцеве самоврядування було першим після Збройних Сил України, хто зустрівся з ворогом під час повномасштабного наступу РФ на Україну. І навіть на тимчасово захоплених територіях і в регіонах, де тривають активні бойові дії, місцева влада здебільшого продовжує працювати. Є поодинокі випадки колаборантів на політичних посадах, але це критично дрібна цифра.

Реформи останніх двох років, зокрема зміна адміністративно-територіального устрою, також ускладнили плани загарбників – адже вони спиралися на старі карти, старі підходи до того, як працює наша держава. І були абсолютно не готові до того, що насправді все функціонує по-іншому. Разом із тим тепер регіональна політика потребує повного переосмислення. Підходи до розвитку територій, громад, регіонів, що здавалися логічними до 24 лютого 2022 року, не будуть працювати тепер. Розроблення нової політики регіонального розвитку потребує всебічного аналізу й оцінки нинішньої ситуації, пов'язаної з війною, та її впливу на ситуацію в Україні загалом та у регіонах і територіальних громадах. Це зокрема такі основні проблеми і виклики:

- окупація українських територій
- вимушена міграція
- руйнування інфраструктури
- втрата транзитного потенціалу
- деіндустріалізація промислових міст і регіонів.

Сама регіональна стратегія тепер має ґрунтуватися на новій типології територій. Якщо раніше ми ділили їх за критерієм географічним, рельєфним (наприклад, гірські території), то зараз ключовим фактором стає безпека і віддаленість від збройних можливостей агресора. Саме на це в першу чергу зважатиме інвестор. Рельєф, логістика, наявність інфраструктури і робочих рук стає тим, що набувається, але не є критичним для інвестора.

Вже є спільна позиція з Мінрегіоном, Асоціацією Міст України, що тепер у нас буде 4 типи територій:

- тимчасово окуповані території;
- території, де відбуваються бойові дії;
- опорні території – там, де спокійно, але при цьому вони надають першу допомогу тим територіям, де є бойові дії. Яскравий приклад подібного взаємозв'язку зараз – це Одеса-Миколаїв. Одеса цілеспрямовано щоденно завантажує гуманітарні вантажі на Миколаїв. Опорними також можна назвати Житомирську, Дніпропетровську області.

- території глибоко тилу - найбезпечніші області, куди переселилося найбільше населення, куди відбувається релокація підприємств. Це регіони, котрі тепер генеруватимуть основу економіки та мають стати основою для економічного стрибка.

Вказана диференціація регіонів має бути чітко показана в новій Державній стратегії регіонального розвитку України, яка, поряд з іншим, повинна також окреслити основні пріоритети розвитку для кожного з них. На її основі мають оновлюватися регіональні стратегії, а також стратегії розвитку окремих територіальних громад, зокрема з урахуванням пріоритетів місцевої політики щодо внутрішньо переміщених осіб і релокованого бізнесу.

Після цього у різних регіонах має запрацювати дещо різна податкова та економічна політика. Наприклад, у територіях глибокого тилу було б актуально нарешті здійснити передачу адміністрування місцевих податків на місця. Якщо раніше ми вимагали стратегії громад щонайменше на сім років, відповідно до державної стратегії, то тепер розуміємо, що «цементувати» щось на такий тривалий термін просто не актуально. Зараз має бути більше тактичних кроків [1].

Потрібно мати стратегічне планування на випадок абсолютно мирного плану, на випадок повторення загострення та на випадок нового повномасштабного вторгнення. Раніше ми формували громади на основі економічних показників, перспектив на основі кількості дітей шкільного дошкільного віку тощо. Тепер, через внутрішню міграцію та збитки, нанесені окупантами нашій інфраструктурі, все змінилося. Підхід до житлового забезпечення переселенців має ґрунтуватися на робочих місцях, а інфраструктура – зростати навколо цього. Тож питання житла для переселенців має бути зав'язане тісно зв'язане з питанням перезапуску економіки. Повинна діяти формула: підприємство – місце роботи – місце навчання дітей – місце проживання людей.

Зважаючи на світовий та європейський досвід, основними принципами успішного повоєнного відновлення та модернізації економіки країн, які долають наслідки війни на своїй території та прагнуть розвиватися в канві європейської цивілізаційної моделі, є: гідність людини, недоторканість її приватної власності, економічний індивідуалізм, свобода підприємництва, субсидіарність, дерегуляція економіки, демонополізація ринків, і, звичайно ж, європейська інтеграція [4].

Послідовне втілення цих принципів у життя означає, що держава, в особі своїх інституцій центрального та регіонального й субрегіонального рівнів, має насамперед сформувати надійний інституційний ґрунт для повоєнного відновлення країни, а також забезпечити належний контроль за виконанням чинних законів та інших нормативно-правових актів, щоб не допускати руйнування цього ґрунту на угоду чийось особистим примхам, або ж вузькокорпоративним чи груповим інтересам.

Список використаних джерел

1. Бутко М. П., Харченко Ю. П. Інституціональні засади модернізації продуктивних сил регіонів України в умовах децентралізації управління. *Економіка України*. 2020. № 8. С. 58-75.
2. Завадських Г. М. Регіональний аспект диспропорції соціально-економічного розвитку України. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2014. № 3. С. 120-124.
3. Завадських Г. М. Вплив децентралізації на соціально-економічний розвиток ОТГ Запорізької області. *Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки)*. 2021. №1 (43). С.36-45.
4. Кіндзерський Я. Повоєнне відновленнє промисловості України: виклики та особливості політики. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32, № 2. С. 101-117.
5. Старонянська І. З. Економіка регіонів в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення стійкості: науково-аналітичне видання. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень» імені М.І. Долишнього НАН України, 2022. 70 с.

Науковий керівник: *Завадських Г. М., к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного*

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Тарасенко О.

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Важливого значення в умовах кризи набуває питання інноваційної діяльності підприємств. Інновації в сфері туризму мають у своїй основі реалізацію сучасних досягнень науково-технічного прогресу. Соціальні медіа та цифровий маркетинг стають інструментом сучасної реклами. Інноваційна діяльність в туристичному бізнесі повинна бути зорієнтована на створення нового або якісну зміну існуючого продукту, на вдосконалення транспортних, готельних та інших послуг, освоєння нових ринків, впровадження сучасних передових технологій.